

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Економіко-гуманітарний факультет

Кафедра управління і фінансово-економічної безпеки

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

Попова О.Ю.

(____)_____2024 року

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Бакалавр

на тему Удосконалення методів оцінювання ефективності
інвестиційних проектів на підприємстві

Виконав(-ла): студент (-ка) 4 курсу, групи МЕН-20

Спеціальності (напряму підготовки) 073 Менеджмент

Кіпко М. О.

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Керівник зав. кафедри УФЕБ, д.е.н., проф. Попова О.Ю.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент д.е.н., проф., проф. каф. економіки підприємства Далецька Н.М.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Нормо-контролер зав. каф. УФЕБ, л.е.н., проф. Попова О.Ю.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

*Засвідчую, що у цій дипломній
роботі немає запозичень з
праць інших авторів без
відповідних посилань.*

Студент _____

(підпис)

Луцьк – 2024 р.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

Факультет гуманітарно-економічний

Кафедра управління і фінансово-економічної безпеки

Освітній ступінь бакалавр

Напрямок підготовки (спеціальність) 073 Менеджмент

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри

_____/Попова О.Ю./

“ 25 ” 04 2024 року

ЗАВДАННЯ НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Кіпку Марку Олександровичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи « Удосконалення методів оцінювання ефективності інвестиційних проектів на підприємстві»

керівник роботи Попова О.Ю., д.е.н., проф.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від „25” 04 2024 р. No 160

2. Строк подання студентом роботи 12.06. 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи звітні дані підприємства, офіційна статистична звітність, інформація періодичних джерел, наукові праці провідних вчених у галузі забезпечення сталості розвитку підприємства, основних напрямів удосконалення формування та реалізації стратегії управління неприбутковою організацією.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Теоретичні засади формування стратегії управління неприбутковою організацією. 2. Аналіз ефективності управління неприбутковою організацією. 3. Рекомендації з удосконалення стратегії управління неприбутковою організацією

5. Перелік графічного матеріалу (з точною вказівкою обов'язкових креслень)
Демонстраційний матеріал

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Попова О.Ю., зав кафедри УФЕБ		
РОЗДІЛ 1	Попова О.Ю., зав кафедри УФЕБ		
РОЗДІЛ 2	Попова О.Ю., зав кафедри УФЕБ		
РОЗДІЛ 3	Попова О.Ю., зав кафедри УФЕБ		
Висновки	Попова О.Ю., зав кафедри УФЕБ		
Нормо-контроль	Попова О.Ю., зав кафедри УФЕБ		

7. Дата видачі завдання 16.02.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Теоретичні засади удосконалення методів оцінювання ефективності інвестиційних проектів на підприємстві	25.04.2024 – 30.04.2024	Виконано
2.	Характеристика підприємства та основні методи оцінювання ефективності інвестиційних проектів	01.05.2024 – 12.05.2024	Виконано
3.	Пропозиції щодо удосконалення методів оцінювання ефективності інвестиційних проектів на підприємстві	13.05.2024 – 23.05.2024	Виконано
4.	Висновки за роботою, вступ	24.05.2024– 07.06.2024	Виконано
5.	Оформлення роботи	08.06.2024 – 11.06.2024	Виконано

Студент _____
(підпис)Кіпко М. О.
(прізвище та ініціали)Керівник роботи _____
(підпис)Попова О.Ю.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Кіпко М. О. Удосконалення методів оцінювання ефективності інвестиційних проектів на підприємстві / Випускна кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 073 Менеджмент. - ДонНТУ, Луцьк, 2024.

Мета дослідження полягає у вдосконаленні методичного інструментарію оцінки ефективності інвестиційних проектів на прикладі підприємства "Агрона Фрут Україна". Це дозволить більш точно прогнозувати фінансові результати від інвестицій, враховувати ризики та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Проаналізовано існуючі методи оцінки ефективності інвестиційних проектів та їх застосування на підприємствах аграрного сектору. Виявлено особливості інвестиційної діяльності підприємства "Агрона Фрут Україна" та фактори, що впливають на успішність інвестиційних проектів. Удосконалено методику оцінки ефективності інвестиційних проектів з урахуванням специфіки підприємства та галузі. Апробовано запропоновану методику на прикладі конкретних інвестиційних проектів "Агрона Фрут Україна". Оцінено ефективність впровадження удосконаленої методики та сформулювати рекомендації щодо її використання.

Ключові слова: аналіз, інвестиція, ефективність, управління, підприємство, інвестиційний проєкт, метод, нормативна база.

ANNOTATION

Kipko M. O. Improvement of methods of evaluating the effectiveness of investment projects at the enterprise / Graduation qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 073 Management. - DonNTU, Lutsk, 2024.

The purpose of the study is to improve the methodological toolkit for assessing the effectiveness of investment projects using the example of the Agrana Fruit Ukraine enterprise. This will make it possible to more accurately forecast financial results from investments, take risks into account and make informed management decisions. The existing methods of assessing the effectiveness of investment projects and their application at enterprises of the agrarian sector are analyzed. The peculiarities of the investment activity of the enterprise "Agrana Fruit Ukraine" and the factors affecting the success of investment projects were revealed. The method of evaluating the effectiveness of investment projects has been improved, taking into account the specifics of the enterprise and the industry. The proposed methodology was tested on the example of specific investment projects of "Agrana Fruit Ukraine". The effectiveness of the implementation of the improved methodology was evaluated and recommendations for its use were formulated.

Keywords: analysis, investment, efficiency, management, enterprise, investment project, method, regulatory framework.

Зміст

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	10
1.1.Поняття інвестиційних проектів на підприємстві.....	10
1.2.Етапи інвестиційних проектів на підприємстві.....	13
1.3.Основні методи оцінювання інвестиційних проектів на підприємстві.....	20
Висновки до розділу 1.....	27
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСНОВНІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ.....	29
2.1.Загальна характеристика підприємства «Агрона Фрут Україна»....	29
2.2.Методи підвищення ефективності інвестиційних проектів на підприємстві	36
Висновки до розділу 2.....	41
РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	42
Висновки до розділу 3.....	49
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ.....	57

ВСТУП

Сучасний аграрний сектор України характеризується динамічним розвитком та інтеграцією в глобальні ринки. Успіх підприємств галузі, таких як "Агрона Фрут Україна", безпосередньо залежить від їх здатності ефективно використовувати інвестиційні ресурси для модернізації виробництва, впровадження інновацій та підвищення конкурентоспроможності.

Модернізація виробничих потужностей є ключовою для аграрних підприємств, які прагнуть зберегти та посилити свої позиції на ринку. Це включає оновлення обладнання, оптимізацію виробничих процесів та впровадження передових агротехнологій. Для "Агрона Фрут Україна", яке спеціалізується на виробництві фруктових наповнювачів, желе та сиропів, модернізація може означати інвестиції в новітнє обладнання для переробки фруктів, що забезпечить більшу ефективність використання сировини та покращення якості продукції.

Інновації — це не лише запровадження нових продуктів, але й впровадження новітніх методів управління виробництвом, логістики та маркетингу. "Агрона Фрут Україна" може інвестувати в розробку нових видів продукції, які б відповідали змінним вимогам споживачів та відкривали б нові ринки. Крім того, впровадження цифрових технологій для слідкування за ланцюгами поставок, управління запасами та оптимізація процесів розподілу може значно підсилити ефективність оперативної діяльності.

Зміцнення конкурентоспроможності на міжнародному рівні вимагає від аграрних підприємств бути не тільки інноваційними та ефективними, але й прозорими та відповідальними. Інвестиції в стандарти якості, сертифікацію продукції та екологічну стійкість можуть відкрити нові ринки та збільшити лояльність споживачів. Важливим є також вдосконалення зв'язків із місцевими спільнотами та залучення їх до процесу виробництва, що може слугувати додатковим ресурсом для підтримки позитивного іміджу компанії.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю пошуку та впровадження нових, більш точних та комплексних методів оцінювання ефективності інвестиційних проектів в умовах нестабільності ринкової кон'юнктури та високого рівня ризику. Застарілі підходи до оцінки інвестицій не враховують усіх факторів, що впливають на успішність проекту, що призводить до прийняття не завжди оптимальних рішень.

Мета дослідження полягає у вдосконаленні методичного інструментарію оцінки ефективності інвестиційних проектів на прикладі підприємства "Агрона Фрут Україна". Це дозволить більш точно прогнозувати фінансові результати від інвестицій, враховувати ризики та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

1. Проаналізувати існуючі методи оцінки ефективності інвестиційних проектів та їх застосування на підприємствах аграрного сектору.
2. Виявити особливості інвестиційної діяльності підприємства "Агрона Фрут Україна" та фактори, що впливають на успішність інвестиційних проектів.
3. Розробити удосконалену методику оцінки ефективності інвестиційних проектів з урахуванням специфіки підприємства та галузі.
4. Апробувати розроблену методику на прикладі конкретних інвестиційних проектів "Агрона Фрут Україна".
5. Оцінити ефективність впровадження удосконаленої методики та сформулювати рекомендації щодо її використання.

Об'єктом дослідження є процес оцінки ефективності інвестиційних проектів на підприємстві "Агрона Фрут Україна".

Предметом дослідження виступають методи та інструменти оцінки ефективності інвестицій, а також фактори, що впливають на результати інвестиційної діяльності підприємства.

Методи дослідження: Для досягнення мети дослідження будуть використані такі методи: аналіз наукової літератури, статистичний аналіз, фінансовий аналіз, експертні оцінки, моделювання.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання розробленої методики оцінки ефективності інвестиційних проектів на підприємстві "Агрона Фрут Україна" для підвищення ефективності інвестиційної діяльності, зниження ризиків та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Структура роботи: Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Поняття інвестиційних проектів на підприємстві

Поняття «інновація» широко досліджується, але залишаються питання, що потребують уточнення. Й. Шумпетер визначив інновації як нововведення, пов'язані з ризиком, що застосовуються для зниження витрат або вдосконалення управління, виступаючи двигуном економічного розвитку. К. Фрімен запропонував концепцію інновацій як інтерактивного процесу, що не обов'язково виникає лише з наукових досліджень. В. Н. Лапін розглядає інновації як складний процес створення, поширення та використання нових інструментів для задоволення потреб.

Інноваційний проект – це форма організації інноваційної діяльності з чіткими термінами, етапами та ресурсами, спрямована на досягнення конкретних результатів. Закон визначає інвестиційний проект як обґрунтування економічної доцільності капіталовкладень, опис дій та необхідну документацію.

Існує багато визначень поняття «інвестиційний проект»: документ, що визначає необхідність інвестування; пропозиція про зміну діяльності підприємства; план вкладення грошей з метою отримання прибутку; об'єкт реального інвестування; сукупність заходів з капіталовкладеннями для отримання прибутку або соціального ефекту.

Інвестиційний проект – це діяльність, спрямована на створення або зміну технічної, економічної чи соціальної систем, а також на розробку нової структури управління чи програми науково-дослідних робіт [30, с. 19]. А.П. Дука визначає інвестиційний проект у двох аспектах: як документ і як конкретні дії інвестора.

1. Інвестиційний проект як документ – це спеціально підготовлена документація, яка містить повний опис і обґрунтування всіх аспектів майбутнього інвестування.
2. Інвестиційний проект як дії – це комплекс заходів, що здійснюються інвестором для реалізації плану нарощування капіталу, оптимізуючи дії за обмежених ресурсів.

У економічних словниках визначення інвестиційного проекту такі: Інвестиційний проект (investment project) – об'єкт реального інвестування, що потребує розробки бізнес-плану [19, с. 210]. Проект інвестиційний:

1. Об'єкт реального інвестування у формах придбання майнового комплексу, нового будівництва, реконструкції тощо, що зазвичай вимагає бізнес-плану.
2. Будь-який підприємницький проект, що передбачає інвестування коштів [28, с. 92].

Таким чином, інвестиційний проект охоплює повний цикл інвестування для досягнення певних цілей.

Аналіз доцільності інвестування здійснюється у такій послідовності:

1. Визначення мети проекту – бажаного результату за певний час на визначених умовах.
2. Технічний аналіз – визначення найефективніших технологій та техніки.
3. Маркетинговий аналіз – оцінка ринку збуту продукції та послуг.
4. Інституціональний аналіз – оцінка організаційно-правового, адміністративного і політичного середовища та пристосування структури підприємства.
5. Соціальний аналіз – визначення впливу проекту на соціальне середовище та можливих вигод і негативних наслідків для населення.
6. Бюджетний аналіз – оцінка фінансових наслідків для державного або місцевого бюджету.
7. Аналіз довкілля – оцінка можливого негативного впливу на повітря, ґрунти, водойми, флору і фауну [21, с. 73].

8. Оцінка ризиків – ідентифікація та кількісне оцінювання ризиків, використання комплексного методу для точнішої оцінки. Види ризиків: безризикові, мінімального, підвищеного, критичного та катастрофічного ризику. Рішення приймається залежно від рівня ризику.
9. Економічний аналіз – порівняння витрат і вигоди від проекту.

Під час прийняття рішення про інвестування найважливішим є співвідношення між прибутковістю і ризиком. Прибутковість включає темп приросту капіталу з урахуванням інфляції, що покриває витрати на систему управління ризиком [21, с. 93]. Ризик є однією з основних проблем при оцінці ефективності проекту, враховуючи всі фактори невизначеності і ризику.

Інвестиційні проекти є важливими складовими успішного розвитку підприємства. Вони дозволяють компаніям модернізувати виробничі процеси, розширювати свої можливості, вдосконалювати продукцію та послуги, а також відкривати нові ринки. Зазвичай інвестиційні проекти пов'язані зі значними фінансовими вкладеннями, тому їх планування та реалізація вимагають ретельного аналізу і обґрунтування.

Однією з ключових цілей інвестиційних проектів є підвищення конкурентоспроможності підприємства. Це може бути досягнуто шляхом впровадження нових технологій, модернізації обладнання або покращення якості продукції. Наприклад, інвестиції у нове обладнання можуть збільшити виробничі потужності та знизити собівартість продукції, що, в свою чергу, дозволить підприємству пропонувати товари за більш конкурентними цінами.

Крім того, інвестиційні проекти сприяють розвитку людського капіталу підприємства. Інвестування у навчання і розвиток персоналу може підвищити їхню кваліфікацію та мотивацію, що позитивно вплине на продуктивність праці. В умовах швидко змінюваного ринку, наявність кваліфікованих та мотивованих співробітників є важливим чинником успіху.

Ефективне управління інвестиційними проектами також передбачає оцінку їх ризиків і вигід. Аналіз рентабельності інвестиційного проекту дозволяє підприємству оцінити потенційний прибуток від вкладених коштів і прийняти обгрунтоване рішення про доцільність його реалізації. При цьому слід враховувати не лише фінансові показники, але й стратегічні цілі підприємства, такі як зміцнення ринкових позицій або вихід на нові ринки.

Важливо зазначити, що інвестиційні проекти можуть бути як внутрішніми, так і зовнішніми. Внутрішні проекти спрямовані на поліпшення власних виробничих процесів та інфраструктури підприємства. Зовнішні інвестиційні проекти передбачають розширення діяльності підприємства через придбання нових активів або участь у спільних підприємствах з іншими компаніями. Обидва типи інвестиційних проектів мають свої переваги та недоліки, і вибір між ними залежить від стратегічних цілей підприємства.

Отже, інвестиційні проекти відіграють ключову роль у розвитку та конкурентоспроможності підприємства. Вони дозволяють модернізувати виробництво, підвищувати якість продукції, розвивати персонал і зміцнювати ринкові позиції. Успішна реалізація інвестиційних проектів вимагає ретельного планування, оцінки ризиків і вигід, а також узгодження з загальною стратегією підприємства.

1.2 Етапи формування інвестиційного проекту

Існують різні поняття слова інвестиції, які відбивають множинність підходів до розуміння їх економічної сутності.

Одним з важливих визначень є поняття інвестиції як способу вкладення капіталу з метою збільшення вартості капіталу та отримання достатньої величини доходу [1, с. 9].

Підвищення капіталу має бути достатнім, щоб проводити компенсацію інвестору за відмову від користування діючими коштами на витрачання у

поточному періоді, заохотити його за наявні ризики, покрити втрати від інфляції у майбутніх періодах. Більш обмежений підхід ідентифікує інвестиції та капіталовкладення, тобто сам процес інвестування – є ніщо інше, як реальні вкладення коштів у вигляді грошової форми, що дозволяє збільшити продукт у майбутньому часі. Капітальні вкладення - інвестиції в основний капітал (основні кошти), у тому числі включаючи витрати на нове будівництво, проектно-вишукувальні роботи, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння діючих підприємств, придбання машин, інвентарю, інструменту, обладнання та інші витрати, тобто інвестиції - це вкладення коштів у відтворення основних фондів (будівель, транспортних коштів, устаткування).

Наведені вище визначення акцентують увагу на грошові форми інвестицій. Також інвестувати можливо й інші матеріальні і нематеріальні активи. Таким чином можна сформулювати визначення: «інвестиції - це «цінні папери, кошти, інше майно, у тому числі права, які мають грошову оцінку, вкладаються в об'єкти підприємницької та (або) іншої діяльності з метою отримання прибутку та (або) досягнення іншого корисного ефекту» [23, с.45].

Інвестиції є цілеспрямованим та ризиковим вкладенням матеріальних та нематеріальних активів, грошових коштів, об'єктів інтелектуальної власності у цінні папери, вкладенням капіталу з метою отримання прибутку, організації робіт, послуг та отримання інших економічних, соціальних ефектів за умови обмеження ресурсного потенціалу.

Для того, щоб приготувати інвестиційний проект, знадобиться багато часу та фінансових вкладень, оскільки цей процес складається з кількох етапів та стадій.

Процес інвестиційної підготовки включає велике коло робіт, з якого можна виділити наступні етапи:

1. Формування ідеї: зародження та обґрунтування основної ідеї проекту. За підсумками проведеного аналізу фінансового становища

організації та її становище над ринком виділяють пріоритетні завдання. Виявляються кілька шляхів, які найвигідніші, так само не виключаючи розробку додаткових проектів. Кінцева стадія демонструє найвигідніший і найефективніший варіант [46, с.9].

2. Акумуляування перевіреної інформації з метою визначення інвестиційного потенціалу та її інтерпретація. Отримання кадрової, фінансово-економічної, юридичної інформації, даних про нематеріальні активи. Попередня оцінка попиту, цінової політики, аналітика запланованих обсягів вкладень та прогноз ефективності. Здійснення підготовки дозвільної документації, визначення організаційно-правової форми, складу партнерів.

3. Техніко-економічне обґрунтування. В даний етап входить оцінка ризиків, аналітика ефективності даного підприємства, планування термінів, маркетинг, рішення технічних

4. Контрактна документація (результати тендерів, торгів, аукціонів, угоди та переговори).

5. Проектна документація (визначення виробників та постачальників технічного обладнання, проектно-кошторисна документація).

6. Будівельно-монтажні роботи (підготовка обладнання, контракти на постачання, навчання персоналу, перша тестова партія виробництва).

7. Експлуатація об'єкта, моніторинг показників та їхня актуалізація, коригування подальшої діяльності при обліку реальних величин. Попередня оцінка одержаних результатів.

До змісту плану інвестиційного проекту обов'язково включені техніко-технологічні системи, організаційна система, розрахунково-фінансова система, правова система, всі вони необхідні з метою формування та функціонування запланованого об'єкта підприємництва [17, с.92].

Інвестиційний проект реалізується в певний період часу, зародження ідеї - початковий період, в якому розглядається заплановане створення або розвиток виробництва, далі - перетворення, заключна стадія циклу створеного об'єкта, дані два періоди включають три фази:

У часі інвестиційний проект охоплює період від моменту зародження ідеї про створення чи розвиток виробництва, його перетворення і до завершення життєвого циклу об'єкта, що створюється. Цей період включає три фази [7, с.83]:

- передінвестиційна;
- Інвестиційна;
- Експлуатаційна.

При розробці проекту застосовується аспект реалізації інвестиційного прийняття рішення, який передбачається стратегією розвитку підприємства (організації), виявлення можливого інвестування на даному етапі є першою передінвестиційною фазою. Якщо немає розуміння за рахунок яких коштів (фінансування) реалізовуватиметься проект, сенсу подальші розробки проекту немає.

Під час підготовки інвестиційного проекту використовуються два етапи: першому етапі відбувається розробка попереднього техніко-економічного обґрунтування цього проекту (ТЕО), другою етапі остаточне ТЕО.

Суть інвестиційної фази значно відрізняється від передінвестиційної. У інвестиційній фазі встановлено часові проміжки створення об'єкта і обсяги витрат, які передбачає кошторис, дані витрати повинні виконуватися. Якщо перевищити ці параметри можливі серйозні наслідки, також не виключено банкрутство. Перевищення цих параметрів загрожує дуже серйозними наслідками, а можливо, і банкрутством. Важливо проводити моніторинг усіх факторів, які мають вплив на витрати та тривалість життєздатності підприємства, вживати заходів своєчасно [25, с.68].

Третя фаза інвестиційного проекту –експлуатаційна. Ця фаза є вирішальною у показниках ефективності проекту. При цій фазі що довше вона за часом, то чистіший дохід вищий. Конкретних часових рамок немає,

все залежить від багатьох факторів – моральне старіння, репутація, конкуренція та інше.

Протягом цього етапу інвестиційного процесу відбувається компенсація вкладених інвестиційних коштів, генеруються доходи від вкладеного капіталу. Саме цей етап є завершальним за термінами окупності вкладених інвестицій [3, с. 13].

Інвестиційний клімат залежить від активності діяльності інвесторів та інвестиційної привабливості регіону, тощо. При цьому під інвестиційною активністю в регіоні розуміється розвиток та інтенсивність інвестиційної діяльності, що характеризуються обсягом та темпами залучення інвестицій у регіон. Інвестиційна активність є реальний розвиток інвестиційної діяльності, що характеризується інтенсивністю інвестицій. З урахуванням тимчасового чинника слід розглядати не тільки справжню, а й минулу та майбутню інвестиційну активність. Важливою умовою є облік того факту, що від прогресу в тих галузях, які базуються на високих технологіях і виробляють наукомістку продукцію, залежить майбутнє нашої економіки, її якість у XXI столітті [4, с. 65]. У зв'язку з цим є думка, що під інвестиційною активністю слід розуміти інтенсивність інвестицій, яка визначається як відношення поточного обсягу інвестицій до попереднього обсягу. Але, поряд із подібним «динамічним» підходом, слід характеризувати інтенсивність інвестицій також і питомими показниками. Стосовно фінансових інвестицій таким показником є обсяг інвестицій душу населення [39, с.245].

У практиці реалізації інвестиційного проекту важливе місце займає суворе дотримання певних етапів, і не передбачивши якогось із них, можна зіткнутися з такими проблемами як недотримання графіка проекту, перевищення бюджету, значні збитки.

У міжнародній класифікації виділяють наступні етапи створення проектів:

1. Розробка концепції проекту

Концепція містить та описує ключові параметри проекту, необхідні для складання реального бізнес-плану та оцінки вкладення інвестицій. До таких ключових параметрів належать визначення цільової аудиторії, опис оптимального набору основних і додаткових послуг, визначення цінової політики, маркетингової стратегії проекту і т.д.

2. Аналіз зовнішнього середовища

Аналіз довкілля є процес, з якого розробники інвестиційного проекту контролюють зовнішні стосовно організації чинники, щоб визначити можливості та загрози для фірми [27, с.190].

Аналіз довкілля допомагає отримати важливі результати. Він дає організації час для прогнозування можливостей, час для складання плану на випадок непередбачених обставин, час для розробки системи раннього попередження на випадок можливих загроз та час на розробку стратегій, які можуть перетворити колишні загрози будь-які вигідні можливості [20, с.309].

3. Оцінка життєдіяльності проекту

Оцінка життєдіяльності проекту показує розрахунок основних показників окупності, що допомагає в подальшому оцінити в яких термінах можна розраховувати на отримання певної кількості прибутку і чи є реалізація цього проекту взагалі.

4. Планування проекту

Планування - це безперервний процес визначення найкращого способу дій для досягнення поставленої мети з урахуванням обстановки, що складається.

План проекту - це єдиний, послідовний і узгоджений документ, що включає результати планування всіх функцій управління проектом і є основою виконання та контролю проекту [13, с.210].

1. Техніко-економічне обґрунтування інвестицій містить:

- цілі інвестування;
- умови інвестування;

- результати техніко-економічних оцінок на основі наявних матеріалів та досліджень;
- обґрунтування потреб у наміченій для випуску продукції (послугах);
- оцінка сучасного стану виробництва та споживання наміченої до випуску продукції;
- обґрунтування вибору політики у сфері збуту на основі прогнозу кон'юнктури ринку;
- виробнича потужність (програма);
- обґрунтування основних технологічних рішень;
- забезпечення підприємства ресурсами;
- обґрунтування основних будівельних рішень;
- оцінка на довкілля;
- кадри та соціальний розвиток;
- ефективність інвестицій [14, с.218].

2. Реалізація технічної частини проекту

У цей етап входить документальне оформлення, упорядкування попередніх домовленостей, визначення місця розташування, необхідного технічного забезпечення. На цьому етапі з'являється переважна більшість витрат.

3. Формування підприємства

На цьому етапі підписуються основні установчі документи, відбувається набір основного персоналу підприємства, укладання кадрової документації та визначення можливих ризиків.

4. Початок функціонування підприємства

Поступовий запуск обладнання, попередній пробний випуск продукції, отримання перших доходів та відповідно облік цих операцій.

III. Реорганізація

Реорганізаційна фаза є особливо важливою діяльністю організації, т.к. її вдале проведення дає друге життя підприємству, нові змоги розвитку, розширення ринку збуту. Ця фаза може включати створення нового інвестиційного проекту, або, з боку підприємства, пошук нових інвесторів, а з боку інвестора — нових інвестиційних рішень. Також може проводитися реструктуризація підприємства, що у свою чергу допоможе уникнути збитковості і ліквідації цієї організації. У такому разі також створюється інвестиційний проект, який передбачає подальші шляхи розвитку оновленого підприємства. Якщо ж жоден із цих варіантів не підходить, то підприємство ліквідується, перед чим, природно, відбувається вихід із проекту інвестора [8, с.73].

Отже, ми вважаємо, що такий розподіл аналогічний до етапів створення та розвитку будь-якого проекту, який пов'язаний з інвестуванням комерційного підприємства/проекту. Такі етапи чітко визначають необхідні для розгляду інвестором фази та стадії, які дають можливість визначити два найважливіші моменти: поява витрат та надходження доходів від успішного функціонування даного проекту.

1.3 Основні методи формування інвестиційних проектів

Формування інвестиційних проектів є критично важливим процесом для будь-якого підприємства, яке прагне підвищити свій розвиток, прибутковість і позиції на ринку. Цей процес включає кілька ключових методів, кожен зі своїм унікальним підходом і фокусом. Розуміння цих методів може допомогти підприємствам приймати обґрунтовані рішення, оптимізувати розподіл ресурсів і максимізувати віддачу від інвестицій.

Одним із основних методів формування інвестиційних проектів є підхід «зверху вниз». Цей метод починається з широкої стратегічної перспективи, коли вище керівництво визначає головні цілі та завдання організації. Ці цілі можуть включати розширення частки ринку, вихід на нові

ринки або розробку інноваційних продуктів. Після встановлення цих цілей визначаються конкретні проекти для їх досягнення. Низхідний підхід гарантує, що інвестиційні проекти узгоджуються зі стратегічним напрямком компанії, сприяючи узгодженості та узгодженості між різними ініціативами.

Підхід «зверху вниз» у формуванні інвестиційних проектів є стратегічним методом, який починається на найвищому рівні прийняття організаційних рішень. Він наголошує на ролі вищого керівництва у визначенні напрямків інвестицій у проект, гарантуючи, що кожен проект узгоджується з ширшими корпоративними цілями. Ось більш детальна розбивка цього підходу:

1. Постановка стратегічних цілей

Процес починається з виконавчого керівництва, включаючи генеральних директорів, фінансових директорів та інших керівників вищої ланки, які визначають довгострокові стратегічні цілі компанії. Ці цілі зазвичай зосереджені на широких результатах, таких як збільшення частки ринку, розширення на нові географічні ринки, розробка передових технологій або підвищення конкурентних переваг. Стратегічні цілі визначаються місією компанії, її баченням і головними корпоративними стратегіями.

2. Визначення ключових сфер уваги

Після встановлення стратегічних цілей наступним кроком є визначення конкретних сфер, які потребують уваги або вдосконалення для досягнення цих цілей. Це може включати такі сфери, як розробка продукту, розширення ринку, операційна ефективність або залучення клієнтів. Сфери уваги вибираються на основі їх потенціалу сприяти зростанню та успіху відповідно до стратегічних цілей.

3. Розробка проектної пропозиції

Визначивши ключові сфери діяльності, різні відділи організації отримують завдання розробити пропозиції щодо проектів. Ці пропозиції розроблено для задоволення конкретних потреб, виділених на попередньому

кроці. Кожен відділ може запропонувати кілька проектів із зазначенням їхніх цілей, очікуваних результатів, вимог до ресурсів і часових рамок. Цей етап вимагає детального планування та співпраці між різними командами, щоб гарантувати, що пропозиції є всеосяжними та здійсненними.

4. Оцінка та визначення пріоритетів

Вище керівництво розглядає всі проектні пропозиції та оцінює їх на основі їх відповідності стратегічним цілям, потенційному впливу, розподілу ресурсів та оцінці ризиків. Ця оцінка є надзвичайно важливою, оскільки вона визначає, які проекти є пріоритетними та фінансуються. Проекти, які тісно пов'язані зі стратегічними цілями та пропонують значні потенційні вигоди, як правило, мають пріоритет. Цей крок також може передбачати перегляд деяких пропозицій для кращого узгодження з цілями організації.

5. Розподіл та затвердження ресурсів

Після визначення пріоритетності проектів ресурси розподіляються відповідно. Це включає в себе складання бюджету, персоналу та планування. Розподіл ресурсів є стратегічним і керується потенційним поверненням інвестицій (ROI) і важливістю кожного проекту в рамках загальної стратегії. Для просування вперед потрібне схвалення вищого керівництва, яке гарантує, що кожен обраний проект є стратегічно надійним і добре підтримується.

6. Реалізація

Потім схвалені проекти передаються керівникам проектів і командам для реалізації. На цьому етапі проекти виконуються відповідно до запланованих цілей і часових рамок. Вище керівництво продовжує брати участь, хоча й на вищому рівні, контролюючи прогрес за допомогою регулярних оновлень і звітів, щоб переконатися, що проекти виконуються за планом і відповідають стратегічному баченню.

7. Огляд і відгук

Після завершення або під час важливих етапів проекту проводиться перевірка, щоб оцінити результати порівняно з очікуваними результатами.

Цей огляд допомагає зрозуміти ефективність підходу «зверху вниз» у досягненні стратегічних цілей. Зворотний зв'язок із цими оглядами може призвести до коригування стратегій або процесів, покращуючи планування та реалізацію майбутнього проекту.

Дотримуючись низхідного підходу, організації гарантують, що їхні інвестиційні проекти не лише узгоджуються з їхнім стратегічним баченням, але й систематично плануються та виконуються для досягнення максимальної ефективності та ефективності. Цей метод сприяє узгодженості та узгодженості між різними ініціативами, оптимізуючи використання ресурсів і підвищуючи потенціал успішних результатів.

Навпаки, підхід «знизу вгору» починається на операційному рівні. Співробітники та керівники середньої ланки, які тісно пов'язані з повсякденними операціями, визначають потенційні інвестиційні можливості на основі свого практичного досвіду та розуміння. Потім ці пропозиції оцінюються та консоліднуються вищим керівництвом. Цей підхід використовує практичні знання персоналу, гарантуючи, що проекти ґрунтуються на операційних реаліях і практичних потребах.

Іншим важливим методом є аналіз витрат і вигод (СВА). Цей аналітичний підхід передбачає оцінку очікуваних витрат і вигод від потенційного проекту. Основна мета — визначити, чи переваги переважають витрати та наскільки. Це передбачає кількісне визначення всіх потенційних витрат, таких як початкові капітальні витрати, операційні витрати та витрати на технічне обслуговування, і порівняння їх із прогнозованими доходами, заощадженнями чи іншими вигодами. СВА допомагає приймати об'єктивні рішення на основі даних, гарантуючи, що вибрані проекти є фінансово життєздатними та здатними принести значну віддачу.

Аналіз витрат та вигод (Cost-Benefit Analysis, CBA) є одним з ключових методів оцінювання ефективності інвестиційних проектів. Цей метод передбачає детальний розрахунок усіх потенційних витрат, асоційованих з проектом, та їх порівняння з передбачуваними доходами або іншими

вигодами. Основна мета СВА — визначити, чи перевищують очікувані вигоди витрати, і наскільки. Давайте розглянемо детальніше цей процес і приклад розрахунків.

Етапи Аналізу Витрат та Вигод

1. Визначення Всіх Витрат

- Початкові витрати: Витрати на придбання обладнання, підготовку території, ліцензії тощо.
- Операційні витрати: Щоденні витрати на утримання проекту, включаючи заробітну плату, утримання обладнання, витрати на енергію.
- Підтримувальні витрати: Витрати на ремонт та технічне обслуговування.

2. Визначення Вигод

- Доходи: Прямі доходи від продажу продукції або послуг.
- Економія: Зниження витрат у результаті ефективнішого управління ресурсами.
- Нематеріальні вигоди: Покращення іміджу компанії, задоволеність клієнтів тощо.

3. Розрахунок Чистої Приведеної Вартості (Net Present Value, NPV) NPV визначається як різниця між сумою дисконтованих вигод і сумою дисконтованих витрат.

Формула Чистої Приведеної Вартості (NPV):

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{B_t - C_t}{(1+i)^t} \quad (1.1)$$

де: B_t — вигоди від проекту в рік t ,

C_t — витрати на проект у рік t ,

i — ставка дисконтування,

n — тривалість проекту в роках.

Приклад таблиці для аналізу витрат та вигод:

Таблиця 1.1 – Вихідні дані для оцінювання ефективності

Рік	Початкові Витрати	Операційні Витрати	Вигоди	Чисті Вигоди
Рік 0	100,000	0	0	-100,000
Рік 1	0	20,000	40,000	20,000
Рік 2	0	20,000	50,000	30,000
Рік 3	0	20,000	60,000	40,000

В цьому прикладі чисті вигоди щороку враховують як доходи, так і витрати, дисконтовані за допомогою обраної ставки дисконту. Використання СВА дозволяє зробити об'єктивне рішення щодо фінансової доцільності проекту, що є критично важливим для успішного управління інвестиціями.

Також широко використовується метод SWOT-аналізу (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats). Аналізуючи внутрішнє та зовнішнє середовище, компанії можуть ідентифікувати проекти, які використовують їхні сильні сторони, пом'якшують їхні слабкі сторони, використовують можливості та захищають від загроз. Наприклад, компанія може інвестувати в проект, який використовує переваги нової технологічної тенденції (можливості), одночасно усуваючи власні обмеження у виробничій потужності (слабкі місця).

Техніко-економічне обґрунтування є ще одним важливим методом. Ці дослідження оцінюють практичність і потенційний успіх запропонованого проекту шляхом оцінки різних факторів, таких як технічні вимоги, правові наслідки, ринкові умови та фінансові аспекти. Техніко-економічне обґрунтування зазвичай передбачає детальне дослідження та аналіз, що допомагає компаніям зрозуміти ризики та потенційні перешкоди. Ця

комплексна оцінка гарантує, що лише проекти з високою ймовірністю успіху та відповідністю організаційним можливостям переходять до фази реалізації.

Управління портфелем – це метод, який передбачає вибір і управління набором інвестиційних проектів як портфеля. Такий підхід дозволяє компаніям диверсифікувати свої інвестиції, збалансовуючи високоризикові проекти з більш стабільними для оптимізації загальної прибутковості та зниження ризику. Управління портфелем вимагає постійного моніторингу та коригування відповідно до мінливих ринкових умов і пріоритетів організації.

Процес Stage-Gate — це структурований підхід до розробки та управління проектом. Він ділить життєвий цикл проекту на окремі етапи, кожен розділений воротами. На кожному гейті проект переглядається, і приймається рішення, чи переходити до наступного етапу, переглядати проект або зупиняти його взагалі. Цей метод забезпечує систематичну основу для управління проектами, гарантуючи, що вони відповідають заздалегідь визначеним критеріям і етапам перед просуванням.

Нарешті, планування сценаріїв передбачає створення детальних і вірогідних сценаріїв щодо майбутнього бізнес-середовища та оцінку того, як різні проекти працюватимуть за цих умов. Цей метод допомагає компаніям передбачати потенційні проблеми та можливості, дозволяючи їм вибирати проекти, які є надійними та адаптуються до різних майбутніх сценаріїв.

Підсумовуючи, формування інвестиційних проектів передбачає різноманітні методи, кожен з яких має свої переваги. Ці методи допомагають організаціям приймати зважені рішення, оптимізувати використання ресурсів і досягати своїх стратегічних цілей, чи то через стратегічне узгодження, детальний фінансовий аналіз, всебічні техніко-економічні обґрунтування чи структуровані структури управління проектами. Розуміючи та ефективно застосовуючи ці методи, компанії можуть покращити свої перспективи зростання та конкурентну перевагу на ринку.

Висновки до розділу 1

В умовах невизначеності та ризикованості ринкового середовища, що посилюється зовнішніми та внутрішніми факторами, основним завданням для інвестора є вибір оптимального варіанта інвестування. У літературі існує безліч методів оцінки ефективності інвестицій, однак жоден з них не є універсальним і має свої недоліки. Більше того, використання низки критеріїв для оцінки ефективності альтернативних проектів може дати різні, часто суперечливі результати. Тому була запропонована методика, яка ґрунтується на комплексному використанні певних елементів різноманітних методів оцінки економічної ефективності і дає змогу провести комплексний аналіз інвестиційного проекту в умовах невизначеності з врахуванням впливу на нього інвестиційних ризиків.

У першому розділі було розглянуто теоретичні основи інвестиційної діяльності та методи оцінки ефективності інвестиційних проектів. Особливу увагу було приділено аналізу сучасних підходів до оцінки ефективності інвестицій в умовах невизначеності та ризику. Було досліджено основні етапи формування інвестиційного проекту, починаючи від ідеї та закінчуючи його реалізацією та оцінкою результатів.

В ході дослідження було встановлено, що існуючі методи оцінки ефективності інвестиційних проектів, такі як чиста теперішня вартість (NPV), внутрішня норма прибутку (IRR), індекс прибутковості (PI) та термін окупності (PP), мають певні обмеження та недоліки. Зокрема, вони не завжди враховують усі аспекти інвестиційного проекту, такі як ризики, невизначеність, гнучкість та стратегічні можливості.

Пріоритет у подальших дослідженнях з цього питання повинен надаватися питанням розроблення раціональної інвестиційної політики підприємства, яка б враховувала всі особливості та потреби підприємства, а також зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на його діяльність. Це

дозволить підприємству приймати більш обґрунтовані інвестиційні рішення та підвищити ефективність використання інвестиційних ресурсів.

У практиці реалізації інвестиційного проекту важливе місце займає чітке дотримання певних етапів. У першому розділі було детально розглянуто основні етапи створення та реалізації інвестиційного проекту, починаючи від розробки концепції та закінчуючи оцінкою результатів. Було встановлено, що кожен етап має свої особливості та вимагає врахування певних факторів. Недотримання якогось із етапів може призвести до серйозних проблем, таких як недотримання графіка проекту, перевищення бюджету, значні збитки та навіть банкрутство підприємства. Тому важливо приділяти достатню увагу кожному етапу та враховувати всі можливі ризики та невизначеності.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСНОВНІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

2.1 Загальна характеристика підприємства «Агрона Фрут Україна»

Суб'єкт дослідження – приватне підприємство, що пропонує широкий спектр продукції та послуг. За короткий період часу компанія стала відомою у своєму регіоні і успішно розширила географію продаж та асортименту товарів та послуг. Концентруючись на потребах клієнтів, навчений і мотивований персонал забезпечує покупців та замовників необхідною інформацією про технічні особливості продукції, ціни, умови та терміни поставки. Кількість клієнтів підприємства динамічно зростає.

Довготривала та тісна співпраця з постачальниками гарантує, що вся необхідна інформація про нові та існуючі продукти та послуги вчасно стає доступною для покупців. Постачальниками підприємства є виробники України та ближнього зарубіжжя. Особлива увага приділяється зручності замовників, а також сервісному обслуговуванню.

Досліджуване підприємство є юридичною особою зі статусом комерційної організації, засновано на необмежений термін діяльності та створено на підставі Статуту, вільне у виборі умов господарювання, має право приймати управлінські рішення та здійснювати будь-які дії, пов'язані з діяльністю, якщо це не суперечить нормативним документам, діючому законодавству та Статуту підприємства.

Засновниками підприємства є фізичні особи, вищим органом управління є загальні збори його учасників. За весь час роботи підприємство зарекомендувало себе як надійний партнер та стабільна і конкурентоспроможна компанія.

Предметом діяльності приватного підприємства є:

- торговельна діяльність у сфері оптової та роздрібної торгівлі щодо реалізації продовольчих і непродовольчих товарів;
- послуги громадського харчування;
- оптова та роздрібна торгівля будівельними матеріалами;
- рекламні послуги, послуги маркетингу, дизайну оформлення інтер'єрів тощо;
- транспортно-експедиційні послуги;
- внутрішні та міжнародні перевезення пасажирів та вантажів в Україні та за її межами;
- проведення комерційної та консалтингової діяльності;
- посередницькі послуги при купівлі, продажу, наданні послуг тощо;
- експортно-імпортні операції;
- здавання в оренду нерухомого майна.

З метою оцінки діяльності підприємства проаналізуємо основні показники за 2020-2023 рр. Активи є майновими цінностями підприємства, які формуються за рахунок капіталу, що в них інвестується. Аналіз активів є процесом дослідження результативних показників їх формування та використання на підприємстві з метою виявлення резервів подальшого підвищення ефективності їх функціонування [28, с.9].

Аналіз товарної структури показує, що по основних товарних групах за 2020-2023 рр. період суттєвих змін не відбувається. Спостерігається зменшення частки продажу: цукерок вагових на 0,36 %, варення на 0,04 %, консервів фруктових на 0,33 %, горілчаних виробів на 0,94 %, молочної продукції на 0,26 %, консервів овочевих на 0,16 %. Водночас спостерігається збільшення продажу кави, чаю, коньяку, пива, безалкогольних напоїв.

Активи являють собою виробничі та фінансові ресурси у різних видах, які використовуються у процесі здійснення господарської діяльності

підприємства [12, с.92]. На досліджуваному підприємстві вони формуються для конкретних цілей і залежать від обсягів та номенклатури продукції, товарів та послуг, що надає підприємство, складу і структури основних фондів і характеризують величину його економічного потенціалу.

За даними аналізу активів підприємства, що представлено спостерігаємо, що на кінець 2023 р. вартість майна підприємства становить 58540 тис. грн, що на 30831 тис. грн або 111,3 % більше 2020 р. У 2023 р. в загальній вартості майна найбільшу частку становлять необоротні активи. За п'ять років рік їх вартість зросла на 21610 тис. грн або 135,1 %.

Питома вага необоротних активів зменшилась на 6,4 в. п. Вартість оборотних активів за 2020-2023 рр. зросла на 9221 тис. грн. Так, у 2023 році їх вартість становить 20929 тис. грн (35,8 % від суми активів), а у 2020 р. 11708 тис. грн (42,3 % від суми активів). Найбільшу питому вагу у складі оборотних активів становлять запаси: у 2020 р. – 34,2 %, у 2022 р. – 30,9 %.

Динаміку структури майна підприємства за 2020 та 2023 роки представлено на рис. 2.1.

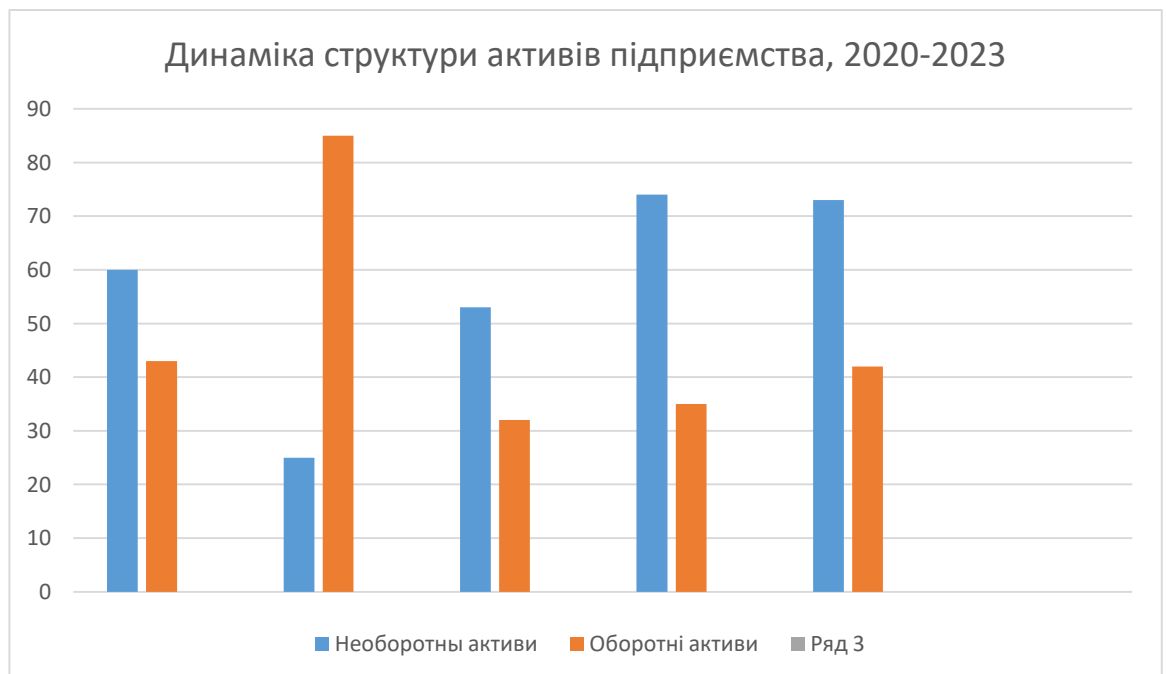

Рисунок. 2.1 - Динаміка структури активів підприємства, 2020-2023 рр.,

%

Найменшу питому вагу в складі запасів у 2020 році мають витрати майбутніх періодів та інші оборотні активи (0,1 % та 0,2 % відповідно). У 2023 році ситуація має інший вигляд: найменшу питому вагу в складі запасів має дебіторська заборгованість за виданими авансами – 0,03 % (рис. 2.2).

Розрахуємо коефіцієнт приросту майна (Кпм) досліджуваного підприємства за формулою [20, с.93]:

$$K_{\text{пм}} = \frac{A_1 - A_0}{A_0} (1) \quad , (2.1)$$

де A_1 , A_0 – середня вартість активів (майна) відповідно за звітний та базисний період.

Отже, за 2020-2023 рр. коефіцієнт приросту майна становить: $K_{\text{пм}} = 58540 - 27709 / 27709 = 1,113$.

Далі проаналізуємо показники мобільності майна підприємства, співвідношення динаміки оборотних і необоротних активів та показники мобільності оборотних активів. Отже, коефіцієнт мобільності майна досліджуваного підприємства розраховуємо за формулою:

$$K_{\text{моб.}} = \frac{\text{ЧМ}}{\text{ОА}} \quad (2.2)$$

де: ЧМ – найбільш мобільна частка майна;

ОА вартість оборотних активів.

Отримано наступні значення:

$$K_{\text{моб.}} 2018 = 9483 / 11708 = 0,8099$$

$$K_{\text{моб.}} 2019 = 12430 / 14944 = 0,8318$$

$$K_{\text{моб.}} 2020 = 12480 / 15315 = 0,8149$$

$$K_{\text{моб.}} 2021 = 8448 / 10861 = 0,7778$$

$$K_{\text{моб.}} 2022 = 18090 / 20929 = 0,8643$$

Збільшення визначених коефіцієнтів у 2023 р. в порівнянні з попередніми роками свідчить про тенденцію прискорення оборотності майнових засобів досліджуваного підприємства [21, с.92].

Далі проаналізуємо склад та динаміку пасивів суб'єкту дослідження за 2020-2023 рр.

За результатами проведеного аналізу складу джерел формування майна підприємства, сума власного капіталу має тенденцію до збільшення: з 23500 тис. грн у 2020 р. до 31631 тис. грн у 2023 р. Це відбувається за рахунок збільшення вартості основних засобів підприємств.

Поточні зобов'язання та забезпечення, навпаки, мають тенденцію до зменшення. У 2020 році поточні зобов'язання підприємства становили 55,8 %, а в 2023 році – 46 % структури капіталу підприємства (рис. 2.2.)

Спостерігаємо значне зростання поточної кредиторської заборгованості підприємства впродовж 2020-2023 рр. Так, у 2023 році за даним показником сума становить 4009 тис. грн, а у 2022 році – 434 тис. грн.

В складі поточних зобов'язань і забезпечень найбільшу питому вагу мають короткострокові кредити банків: у 2020 р. – 43,4 %, у 2023 р. – 36,5 %.

Розрахуємо основні показники, що характеризують структуру капіталу (Коефіцієнт автономії, Коефіцієнт фінансування).

$$K_{\text{авт}} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Загальний капітал}}, \quad (2.3)$$

За допомогою даного показника, можемо визначити, яку частка власних коштів вкладено в загальну вартості майна підприємства.

Отже, по досліджуваному підприємству, коефіцієнт автономії за 2020-2023 рр. становить:

$$K_{\text{авт}} 2018 = 0,534$$

$$K_{\text{авт}} 2019 = 0,695$$

$$K_{\text{авт}} 2020 = 0,688$$

Теоретично вважається, що якщо $K_{авт} \geq 0,5$ (50%), то ризик для кредиторів мінімальний.

$$K_{фін} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Позиковий капітал}}, (2.4)$$

$$K_{фін} 2018 = 1,134$$

$$K_{фін} 2019 = 1,987$$

$$K_{фін} 2020 = 2,200$$

$$K_{фін} 2021 = 2,273$$

$$K_{фін} 2022 = 1,482.$$

Коефіцієнт показує, яка частина діяльності підприємства фінансується за рахунок власних, а яка – за рахунок позикових коштів. Величина коефіцієнта фінансування свідчить про достатній потенціал досліджуваного підприємства у 2020-2023 рр., адже, якщо величина коефіцієнта фінансування менша за 1, це свідчить про загрозу втрати платоспроможності підприємства і перешкоджати одержанню кредитів [39, с.190].

Показники господарсько-фінансової діяльності підприємства – суб'єкта дослідження за 2020-2023 рр. представлено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 - Динаміка показників фінансово-господарської діяльності підприємства, 2020-2023 рр.

Показники	Роки					Відхилення 2024 від 2022 р. (+; -).
	2020	2021	2022	2023	2024	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	23948	18268	16266	22833	38915	14967
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	9047	13143	12142	15511	18900	-10147
Валовий прибуток, тис. грн	14902	5125	4125	7322	20015	511429
Прибуток операційної діяльності, тис. грн	1909	1124	1524	2207	259	-1650
Чистий прибуток, тис. грн	69	49	56	44	657	579
Коефіцієнт рентабельності капіталу	0,465	0,166	0,135	0,242	0,633	x
Фондовіддача, грн	1,5	1,0	1,0	1,3	1,6	0,2
Фондозабезпеченість, тис. грн	0,1	0,2	0,2	0,1	0,3	0.2
Рентабельність активів	0,99	0,09	0,09	0,10	0,34	0,25
Рентабельність власного капіталу	1,9	2,3	14,5	9,5	7,6	5,7
Рентабельність оборотних активів	3,7	4,9	8,7	4,8	6,4	2,7
Рентабельність господарської діяльності	18,6	18,7	9,4	5,0	15,9	7.4

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився у 2023 р. в порівнянні із 2020 р. на 14967 тис. грн; собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) зменшалась на 10147 тис. грн.

Показник фондівдачі має повільну тенденцію до зростання, що свідчить про ефективне використання засобів праці. За результатами проведеного аналізу, чистий прибуток у 2023 р. має значне збільшення і становить 647 тис. грн, що на 579 тис. грн більше, ніж у 2022 р.

2.2 Методи оцінювання ефективності інвестиційних проектів на підприємстві

Оцінка ефективності інвестиційних проектів має вирішальне значення для будь-якого підприємства, яке прагне приймати обґрунтовані стратегічні рішення щодо того, куди та як розподілити ресурси. Ця оцінка полягає не лише у визначенні фінансової життєздатності, а й у відповідності інвестицій стратегічним цілям, умовам ринку та довгостроковій стійкості бізнесу. Тут ми досліджуємо комплексні методології, які використовують підприємства для оцінки ефективності своїх інвестиційних проектів.

Методи фінансової оцінки

Наріжним каменем оцінки інвестиційного проекту є використання фінансових показників для оцінки економічної доцільності та потенційної прибутковості проекту. Ключовими серед цих показників є:

Чиста теперішня вартість (NPV): NPV є фундаментальним показником в оцінці проекту, який вимірює різницю між теперішньою вартістю грошових надходжень і відтоків протягом життєвого циклу проекту. Дисконтуючи майбутні грошові потоки, NPV враховує часову вартість грошей, забезпечуючи чіткий показник того, яку цінність проект додасть компанії. Позитивний NPV вказує на те, що очікується, що проект принесе більше вартості, ніж вартість, що робить його фінансово життєздатним варіантом.

Чиста приведена вартість (Net Present Value, NPV) є одним з основних показників для оцінки інвестиційних проектів. Цей показник вимірює різницю між приведеною вартістю грошових надходжень і витрат протягом усього життя проекту. Використання дисконтованих грошових потоків

дозволяє врахувати часову вартість грошей, надаючи чітке уявлення про те, скільки вартості додасть проект компанії. Позитивне значення NPV свідчить про те, що проект очікується генерувати більше вартості, ніж це коштуватиме, роблячи його фінансово вигідним.

Формула Чистої Приведеної Вартості (NPV):

Формула для обчислення NPV виглядає наступним чином:

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{C_t}{(1+r)^t} \quad (2.4)$$

де:

C_t — чистий грошовий потік у рік t

r — ставка дисконту,

n — кількість років життя проекту.

Приклад таблиці для обчислення NPV:

Давайте розглянемо приклад, де компанія планує інвестицію, яка потребує початкових вкладень у розмірі 150,000 гривень, і очікується, що проект принесе дохід наступні чотири роки.

Таблиця 2.2 – Розрахунок NPV для досліджуваного підприємства

Рік	Чистий Грошовий Потік (C_t)	Дисконтований Грошовий Потік
Рік 0	-150,000	-150,000
Рік 1	50,000	$50,000(1+0.1)^{-1} = \frac{50,000}{1.1} = 45,455$
Рік 2	60,000	$60,000(1+0.1)^{-2} = \frac{60,000}{1.1^2} = 49,587$
Рік 3	70,000	$70,000(1+0.1)^{-3} = \frac{70,000}{1.1^3} = 52,644$
Рік 4	80,000	$80,000(1+0.1)^{-4} = \frac{80,000}{1.1^4} = 55,416$

Обчислимо NPV за даними з таблиці:

$$NPV = (-150,000) + 45,455 + 49,587 + 52,644 + 55,416 = 53,102 \text{ тис. грн.}$$

Оскільки NPV позитивне (53,102 тис. грн), це означає, що проект є фінансово вигідним і передбачається, що він генеруватиме більше вартості, ніж буде вкладено в нього коштів.

Внутрішня норма прибутку (IRR): IRR є популярним показником, який використовується для оцінки прибутковості потенційних інвестицій. Саме ставка дисконту робить NPV усіх грошових потоків від конкретного проекту рівним нулю. Простіше кажучи, це очікувана річна норма прибутку. Проекти з IRR, що перевищує необхідну норму прибутку компанії, як правило, вважаються прийнятними, оскільки вони обіцяють прибутки, що перевищують мінімально прийнятний поріг.

Внутрішня норма прибутку (Internal Rate of Return, IRR) — це дійсно ключовий показник у фінансовому аналізі інвестиційних проектів. IRR визначається як ставка дисконту, за якою чиста приведена вартість (NPV) інвестиційного проекту дорівнює нулю. Знайти IRR можна через розв'язання наступної рівності:

Формула IRR:

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{C_t}{(1+IRR)^t} = 0 \quad (2.5)$$

де:

- C_t — чистий грошовий потік у рік t
- IRR — внутрішня норма прибутку,
- n — кількість років життя проекту.

Ця формула означає, що сума дисконтованих грошових потоків (доходів та витрат) по всьому періоду існування проекту повинна бути рівна нулю. Іншими словами, внутрішня норма прибутку — це та ставка дисконту, при якій вартість інвестицій повністю покривається доходами від проекту, розрахованими з урахуванням часової вартості грошей.

Період окупності: це час, необхідний для того, щоб кумулятивний прибуток дорівнював початковим інвестиціям, фактично вимірюючи, скільки часу знадобиться, щоб проект вийшов на беззбитковість. Більш короткі періоди окупності, як правило, кращі, оскільки вони передбачають швидше повернення інвестованих коштів і зниження ризику.

Індекс рентабельності (PI): також відомий як співвідношення вигод і витрат, PI розраховується шляхом ділення поточної вартості майбутніх очікуваних грошових потоків на початкові інвестиції. PI більше 1 означає, що прибутки від проекту перевищують його витрати, що є сприятливим для затвердження.

Методи нефінансової оцінки

Хоча фінансові показники є важливими, вони не охоплюють повної картини. Нефінансові фактори також відіграють вирішальну роль у процесі прийняття рішень:

Стратегічне узгодження: проекти потрібно оцінювати на основі того, наскільки добре вони узгоджуються зі стратегічними цілями підприємства, такими як розширення ринку, інновації або стійкість. Проекти, які тісно пов'язані зі стратегічними цілями, можуть отримати перевагу, навіть якщо вони не мають найсильніших фінансових показників.

Оцінка ризиків: Оцінка ризиків, пов'язаних із проектом, є такою ж важливою, як і оцінка його потенційної прибутковості. Це включає аналіз ринкових ризиків, операційних ризиків, фінансових ризиків та екологічних ризиків. Передові методи управління ризиками, такі як аналіз сценаріїв і аналіз чутливості, допомагають зрозуміти, як зміни в ключових припущеннях впливають на результати проекту.

Відповідність нормативним та екологічним вимогам: проекти повинні бути оцінені на відповідність нормативним вимогам і вплив на навколишнє середовище. Це особливо доречно в галузях, які суворо регулюються, або тих, які мають значний вплив на навколишнє середовище.

Соціальні та етичні міркування: Підприємства все частіше розглядають соціальні та етичні наслідки своїх інвестиційних проектів. Це включає оцінку впливу на відносини з громадою, добробут співробітників і репутацію компанії.

Підхід інтегрованої оцінки

Найбільш ефективний підхід до оцінки інвестиційних проектів поєднує як фінансові, так і нефінансові фактори. Це цілісне уявлення гарантує, що вибрані проекти не лише обіцяють хороші фінансові прибутки, але й позитивно сприяють досягненню стратегічних цілей компанії, відповідають нормативним стандартам, належним чином керують ризиками та дотримуються етичних стандартів. Такі інструменти, як збалансовані

системи показників та інтегровані моделі оцінювання, допомагають у цьому всебічному оцінюванні, забезпечуючи врахування всіх відповідних факторів.

Підсумовуючи, оцінка ефективності інвестиційних проектів вимагає різнобічного підходу. Застосовуючи комбінацію фінансового аналізу та враховуючи ширші стратегічні, ризикові, регуляторні та соціальні фактори, підприємства можуть гарантувати, що їхні інвестиційні рішення є надійними, всебічними та узгодженими з їх довгостроковими цілями.

Висновки до розділу 2.

Оцінка ефективності інвестиційних проектів повинна базуватися на дотриманні основних принципів, які включають врахування всіх етапів життєвого циклу, моделювання грошових потоків, можливість порівняння умов реалізації різних проектів, позитивність та максимальний ефект, враховуючи фактор часу та найбільш істотні наслідки, а також враховуючи вплив інфляції та невизначеності та ризиків. Інвестиційна привабливість підприємства залежить від моделі його інвестиційної поведінки, включаючи систему мотивації, яка спонукала б її активізувати інвестиційну діяльність.

Основна мета управління інвестиційною діяльністю підприємства - отримання максимально можливого прибутку не тільки в поточному, а й у майбутніх періодах. Це вимагає розробки таких завдань управління, які забезпечують реалізацію основної мети інновацій, а це забезпечення: достатньої інвестиційної підтримки для необхідних темпів розвитку поточної діяльності підприємства; баланс максимальної рентабельності з урахуванням прийняттого ступеня ризику; ліквідність інвестицій, можливості швидкого реінвестування капіталу зі зміною факторів внутрішнього та зовнішнього середовища; можливість реалізації колективу програм соціального розвитку.

РОЗДІЛ 3.

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Аналіз досвіду керування інвестиційними процесами, як в Україні, так і за кордоном, виявляє, що багато аспектів інвестиційної діяльності і методів її оцінки детально висвітлені в наукових роботах вітчизняних та зарубіжних економістів. Основу цих досліджень складають економічні теорії, які розглядають взаємодію між ресурсними і продуктивними аспектами економічного розвитку, такі як теорії накопичення, відтворення, економічної динаміки і економічного зростання. Недоліки в теоретичному осмисленні цих питань ускладнюють вирішення управлінських задач на підприємствах. Тому важливо аналізувати і покращувати методи управління інвестиційними процесами, зважаючи на тісний зв'язок між макро- і мікроекономічними рівнями, що потребує створення ефективних управлінських механізмів на транспортних підприємствах [6, с.219].

Сучасна українська система управління інвестиціями потребує розробки бізнес-процесів та систем на основі практичного досвіду, наукового аналізу та проектування інвестиційних процедур, відходячи від спонтанного методу "проб і помилок" до більш цілісної методології. Застосування інтегрованого підходу до інвестицій на мікрорівні, який включає системне проектування інвестиційних проектів, є одним із ключових напрямків для підвищення ефективності. Це дозволяє реалізувати інвестиційну програму підприємства як єдину стратегічну концепцію, в якій окремі проекти інтегровані та синергійно взаємодіють [10, с.290].

Дослідження вказують на те, що більшість труднощів, з якими стикаються українські підприємства в інвестиційній сфері, мають інформаційний характер (80-90%). Автор вважає, що для ефективного

управління інвестиціями необхідно мінімізувати ризики, впроваджуючи сучасні системи фінансового планування. Таким чином можна лише передбачати зовнішні ризики (такі як політичні, економічні, правові), але можна ефективно боротися з внутрішніми ризиками через систему бюджетного планування на підприємстві. Крім того, запобігання збитковості основних видів діяльності може виступати як джерело додаткових доходів [4, с.8].

У рамках сучасної системи управління інвестиціями варто вирізнити дві ключові компоненти: прогнозування для прийняття рішень та сам процес прийняття рішень. Прогнозування здійснюється на основі спеціалізованих алгоритмів і методів на варіантній основі, а прийняття рішень є вольовим актом. Внутрішнє планування та управління інвестиціями зіштовхуються з проблемами через невідповідність у ієрархії управління, коли відсутня можливість обґрунтувати різні бізнес-сценарії без своєчасного планування рішень.

Наразі інвестиційний бюджет використовується для управління інвестиційною діяльністю на підприємствах, охоплюючи доходи і витрати від інвестицій та необхідність інвестиційних ресурсів у різних проектах. Бюджет кожного інвестиційного проекту включає фінансові і операційні плани, які формують детальний фінансовий план проекту і охоплюють всі аспекти його виконання [12, с.83]. Виконання всіх етапів складання бюджету допомагає глибше вивчити інвестиційні проекти, провести аналіз впливу інвестицій на фінансовий стан підприємства і організувати контроль за реалізацією кожного проекту та дотриманням загального інвестиційного бюджету.

На думку автора, застосування принципів цілеспрямованого планування при формуванні і реалізації інвестиційних проектів може значно покращити ефективність інвестиційної діяльності, забезпечити взаємозв'язок між інвестиційною програмою та стратегічними інвестиційними цілями, а

також забезпечити прозорий контроль за досягненням інвестиційних цілей [3, с.190].

Сьогодні ефективність інвестиційної діяльності підприємства значною мірою залежить від організації управління інвестиціями. Прийняття рішень щодо інвестицій є найскладнішим і важливим завданням управління, тому необхідно інтегрувати діяльність усіх учасників процесу управління інвестиціями. Це можливо лише через єдину структуру управління інвестиціями в межах існуючої організаційної структури. У перехідному ринку, де важливо формувати конкурентні переваги, ефективним є дивізіональний тип структури управління інвестиціями. Деякі функції управління (ціноутворення, маркетинг, персонал, економіка, бізнес-планування) делегуються нижчим структурним підрозділам, що дозволяє їм брати на себе відповідальність за здійснення інвестиційної діяльності. Це звільняє ресурси верхнього ешелону організації для вирішення стратегічних завдань.

Впровадження цих рекомендацій у практику господарської діяльності українських підприємств підвищить їх конкурентоспроможність та допоможе зайняти гідне місце у світовій економічній системі.

Сьогодні оцінка економічної ефективності проектів є одним із найбільш трудомістких і відповідальних аспектів аналізу інвестицій. Оскільки цей етап пов'язаний з математичними обчисленнями, необхідно звернути увагу не лише на правильність і точність їх виконання, але й на адекватність методів оцінювання та критеріїв. Серед проблем управління інвестиційною діяльністю на підприємстві можна виділити недосконалість та неефективність існуючих методів, а також відсутність новітніх методологічних підходів до оцінки ефективності інвестиційних проектів у контексті ринкових перетворень в Україні [23, с. 190].

Також однією з проблем управління інвестиціями є те, що сучасний фінансовий та інвестиційний менеджмент використовує традиційні

показники та критерії оцінки інвестиційних проектів (NPV, PP, IRR, PI тощо), які мають певні суттєві недоліки:

1. Неоднозначність у визначенні термінів обчислення показників (NPV, IRR, PI), в результаті чого проект може бути представлений у більш-менш привабливій формі.
2. Відсутність обліку повного економічного ефекту від проекту, особливо в період, що перевищує прогнозований.
3. Неможливість врахувати вплив ринкових факторів на прибутковість проектів.

Оцінка економічної ефективності інвестиційних проектів є складним завданням, яке потребує комплексного підходу. Проблемно-орієнтований підхід до управління інвестиціями вимагає вибору найефективніших проектів та забезпечення виконання окремих інвестиційних програм. Особливу увагу слід приділити вибору проектів на основі їх ефективності з урахуванням послідовності аналізу.

Основним критерієм оцінки інвестицій є їх віддача, тобто норма віддачі інвестору від інвестованих коштів у вигляді грошових потоків, що утворюються в результаті реалізації фінансових проектів. Досліджуючи механізм оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів, слід звернути увагу на велику кількість показників та методів визначення ефекту та витрат різних видів проектів [39, с. 140].

Використання цих показників та методів свідчить про те, що під час розробки інвестиційного проекту вже проведені необхідні технологічні, маркетингові, організаційні та інші дослідження, складено капітальний бюджет, включаючи всі види необхідних інвестиційних витрат у кожному часовому інтервалі.

Методи оцінки проектів, які використовуються в аналізі інвестиційної діяльності, можна поділити на дві групи:

1. Методи, засновані на дисконтованих оцінках (NPV, PI, IRR).
2. Методи, засновані на облікових оцінках (PP, ARR).

З огляду на те, що дисконтна методика оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів не завжди є адекватною реальності, автором пропонується новий методологічний підхід до оцінки ефективності інвестиційних проектів, який базується на використанні альтернативного показника ефективності інвестування (ІЕІ) [22, с. 53].

Для демонстрації можливості та практичної доцільності використання цього підходу розглянемо розрахунок показника ІЕІ на основі інвестиційних проектів підприємства «Арган Фрукт Україна»:

1. Інвестиційний проект “Установка гідрування фракцій С4, С5” (проект А).
2. Інвестиційний проект “Установка діафрагмового електролізу з використанням мембранної технології” (проект Б).

Вихідні дані, для розрахунку показника ІЕІ подані в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 - Вихідні дані за проектами А і Б для розрахунку показника ІЕІ

Показники, млн. грн.	Інвестиційні проекти	
	Проект А	Проект Б
Фінансовий ефект (віддача) від об'єкта інвестицій (T_j)	36000	24000
Вивільнення, повернення інвестованих коштів (R_j)	15000	13000
Ринкова вартість об'єкта інвестицій (MV_p)	470	480
Сума інвестованих вкладень в об'єкт інвестицій (I_j)	57000	58000
Коефіцієнт дисконтування (d_j),	10	12
Розрахунковий період (d_p), роки	2	4

Проведені розрахунки виявили суттєву різницю у віддачі та залишковій вартості між проектами А та Б, незважаючи на подібний обсяг початкових інвестицій. Проект А демонструє вищу рентабельність операційної діяльності завдяки нижчим поточним витратам. Традиційні показники підтверджують привабливість проекту А, оскільки він забезпечує більші грошові потоки та коротший період окупності. Цей висновок підкріплюється показником ІЕІ, який враховує вартість проектів наприкінці розрахункового періоду та перспективи їх подальшого функціонування.

Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду управління інвестиційними процесами виявив як сильні сторони, так і недоліки. Хоча багато аспектів інвестиційної діяльності та оцінки її ефективності добре відображені в існуючій літературі, недостатня теоретична розробка певних проблем перешкоджає ефективному вирішенню деяких управлінських завдань. Тому проблеми підвищення ефективності управління інвестиційним процесом повинні розглядатися комплексно, враховуючи взаємозв'язок між макро- та мікрорівнями.

Сучасна система управління інвестиціями в Україні потребує вдосконалення. Моделювання бізнес-процесів та бізнес-систем на основі практичного досвіду та наукових знань може сприяти переходу від методу "проб і помилок" до більш цілісної методології. Одним із перспективних напрямків є використання інтегрованого підходу до інвестицій, зокрема комплексного інвестиційного проектування. Цей підхід може допомогти оптимізувати управлінські рішення, ефективно використовувати обмежені ресурси та покращити основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства.

Дослідження також виявили значний вплив ризиків на інвестиційну діяльність підприємств в Україні. Більшість цих ризиків мають інформаційний характер. Впровадження сучасної системи фінансового

планування, зокрема бюджетного планування, може допомогти зменшити негативний вплив внутрішніх ризиків.

Ефективне управління інвестиціями вимагає цілісного підходу, що поєднує прогнозування та прийняття рішень. Внутрішньофірмове планування та управління інвестиціями часто стикаються з труднощами через розрив між прогнозуванням та плануванням своєчасних рішень. Використання інвестиційного бюджету та бюджету інвестиційного проекту може допомогти вирішити цю проблему та підвищити ефективність управління інвестиційною діяльністю підприємства.

Ще одним методом підвищення ефективності управління інвестиціями є використання принципів цілеспрямованого планування. Це забезпечує систематичний взаємозв'язок між інвестиційною програмою та стратегічною програмою інвестиційної політики, а також прозорий контроль за ступенем досягнення цільових інвестиційних цілей.

Організація управління інвестиціями також відіграє важливу роль у підвищенні ефективності інвестиційної діяльності. Дивізіональний тип структури управління інвестиціями, де деякі функції управління делеговані на нижчі структурні підрозділи, може бути ефективним на перехідному ринку, оскільки дозволяє підрозділам брати на себе відповідальність за здійснення інвестиційної діяльності та звільняє ресурси управління верхнього ешелону для вирішення стратегічних завдань.

Нарешті, оцінка економічної ефективності проектів є важливим аспектом аналізу інвестицій. Однак існують проблеми з недосконалістю та неефективністю існуючих методів оцінки, а також відсутністю застосування новітніх методологічних підходів. Вирішення цих проблем може значно підвищити ефективність управління інвестиціями на підприємствах України.

Висновки до розділу 3.

Стратегічне управління інвестиційною діяльністю на підприємстві стає особливо актуальним у контексті постійно змінюваних ринкових умов, екологічної невизначеності, інтенсивної конкуренції та внутрішніх викликів. Центральним елементом такого управління є формулювання і реалізація стратегії, спрямованої на здобуття та утримання лідерських позицій на ринку. Підготовка такої стратегії вимагає системного підходу, який включає аналіз і інтеграцію загальної стратегії розвитку підприємства та стратегії його соціального розвитку.

Стратегія інвестиційного розвитку повинна бути ґрунтовно виваженою та заснованою на детальному аналізі внутрішніх та зовнішніх факторів, які можуть вплинути на успіх підприємства. Вона має враховувати потенційні ризики та надавати стратегічну відповідь на такі виклики, як екологічні зміни, зростаючу конкуренцію, та внутрішні обмеження, що включає заходи для їх мінімізації або нейтралізації.

Одночасно, важливим аспектом стратегічного управління є інвестиції в людський капітал, які розглядаються як один із ключових чинників довгострокового успіху. Це означає не тільки інвестування в навчання та розвиток навичок працівників, а й забезпечення їх мотивації та залученості в процеси підприємства. Врахування економічних і соціальних аспектів, пов'язаних з інвестиціями в людські ресурси, дозволяє підвищити не тільки продуктивність праці, але й загальну ефективність інвестицій.

Значне збільшення інвестицій у людський капітал також має на меті створення додаткових можливостей для економічного зростання підприємства. Людський капітал, який включає знання, вміння та мотивацію, стає джерелом високих доходів у майбутньому, адже вкладення в персонал сприяють підвищенню його ефективності та інноваційної активності. Такі інвестиції мають бути вирівнені зі стратегією соціального розвитку, оскільки

соціально-економічна ефективність взаємодії з персоналом безпосередньо впливає на лояльність працівників та їхню прив'язаність до компанії.

У контексті стратегічного управління, підприємство має розглядати соціальні результати як пріоритетні, в той час як економічні результати стають засобом досягнення цих соціальних цілей. Розробка та реалізація відповідної організаційно-економічної моделі, яка включатиме розвиток сфер соціального захисту персоналу, стане основою для підвищення соціально-економічної ефективності інвестиційної діяльності. Врахування інтересів як працівників, так і власників компанії дозволить створити збалансовану і стійку інвестиційну стратегію, що сприятиме стабільному розвитку підприємства у складних ринкових умовах.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання дипломної роботи було досліджено теоретичні та практичні аспекти оцінки ефективності інвестиційних проектів на підприємстві. Було проаналізовано існуючі методи оцінки, виявлено їх переваги та недоліки, а також розглянуто особливості інвестиційної діяльності підприємства «Агрона Фрут Україна», зокрема проаналізовано динаміку активів та пасивів підприємства, склад та структуру персоналу, а також методи оцінювання ефективності інвестиційних проектів.

На основі проведеного аналізу було запропоновано удосконалену методику оцінки ефективності інвестиційних проектів, яка враховує специфіку підприємства та галузі. Розроблена методика дозволяє більш точно прогнозувати фінансові результати від інвестицій, враховувати ризики та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Практична апробація методики на прикладі конкретних інвестиційних проектів «Агрона Фрут Україна» підтвердила її ефективність та доцільність використання. Впровадження удосконаленої методики дозволить підприємству підвищити ефективність інвестиційної діяльності, зниження ризиків та забезпечення сталого розвитку.

Робота має практичне значення для підприємства «Агрона Фрут Україна», оскільки запропоновані рекомендації дозволять підвищити ефективність інвестиційної діяльності підприємства.

Удосконалення методів оцінювання ефективності інвестиційних проектів є важливим завданням для підприємств аграрного сектору України, оскільки дозволяє підвищити ефективність використання інвестиційних ресурсів та забезпечити конкурентоспроможність на глобальних ринках. Запропонована в роботі методика може бути використана як інструмент для прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень та підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства.

З огляду на те, що інвестиційна діяльність є досить складним і багатограним процесом, тому подальші дослідження мають бути спрямовані на вивчення інших аспектів інвестиційної діяльності підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І. О., Гуляєва Н. М. (2021). Інвестиційний менеджмент: підручник (А. А. Мазаракі, Заг. ред.). Київ: НТЕУ. 388 с.
2. Гриньова В. М., Щабельська І. В. (2014). Методичні рекомендації по розробці інвестиційної політики підприємства. Вісник ХДЕУ, 3(19), 49-51.
3. Дука А. П. (2007). Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. посібник. Київ: Каравела. 424 с.
4. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. (2018). Фінансовий словник (3-тє вид., випр. та доп.). Київ: Т-во «Знання», КОО. 587 с.
5. Дацій О. І. (2022). Фінансування інвестиційної діяльності підприємств. Економіка та підприємництво, 4, 117-121.
6. Жураховська Л. (2014). Глобальні стандарти результативності інвестування. Фінансовий ринок України, 12, 18-25.
7. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 року № 1560-XII.
8. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23 лютого 2006 року № 3480-IV.
9. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 року № 40-IV.
10. Коваль Р. Г. (2020). Формування умов інвестування соціально-економічного розвитку підприємства. Економіка та держава, 12, 49-51.
11. Литвин З. (2022). Аналіз ефективності інноваційної діяльності підприємства. Економічний аналіз, 11(2), 316-319.
12. Мамотенко Д. Ю. (2018). Оцінка ефективності інвестиційних проектів. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління», 628.
13. Нестерова С. В. (2021). До питання про визначення періоду окупності інвестицій. Підприємницька діяльність в Україні: проблеми розвитку та

- регулювання. Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції 09-10 червня 2011 року (с. 123-125). Київ: МІБО КНЕУ.
14. Полянська А. С. (2020). Сучасні підходи до оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 684: Проблеми економіки та управління, 175-180.
 15. Рогач О. І. (2019). Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій: підручник для вузів. Київ: Либідь. 718 с.
 16. Сазонець І. Л., Федорова В. А. (2017). Інвестування: міжнародний аспект: Навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури. 272 с.
 17. Черваньов Д. М. (2023). Менеджмент інвестиційної діяльності. Київ: Знання-Прес. 622 с.
 18. Селіверстова Л. С. (2018). Шляхи формування ефективної стратегії підприємства. Актуальні проблеми економіки, 7.
 19. Щербак А. В. (2023). Інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності підприємств. Актуальні проблеми економіки, 3, 103-107.
 20. Хрущ Н. А. (2018). Стратегія компанії: механізм формування й адаптації в сучасному інвестиційному середовищі, 8.
 21. Худавердієва В. А. (2018). Стратегія залучення іноземних інвестицій у економіку України. Фінанси України, 6, 71.
 22. Філіппова С. В., Сааджан В. А. (2021). Економічний розвиток України: види стратегій та проблеми інвестування в сучасних умовах. У С. В. Філіппова, О. І. Продіус (Ред.), Менеджмент як фактор сталого розвитку в координатах парадигми економічних систем: монографія (с. 6-39). Одеса: Бондаренко М. О.
 23. Щабельська І. В. (2012). Оцінка сталості й ефективності інвестиційного проекту. Управління розвитком, 2, 23-26.
 24. Щабельська І. В. (2012). Соціальні аспекти управління інвестиційною діяльністю на підприємстві. Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць, 143, 135-140.

25. Закон України «Про альтернативні види рідкого та газового палива». Від 14.01.2000 р. № 1391-BBP.
26. Закон України «Про альтернативні джерела енергії». Від 20.02.2003 р. № 555-IV.
27. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Програму державної підтримки розвитку нетрадиційних та відновлюваних джерел енергії та малої гідро- і теплоенергетики». Від 31.12.97 р. №1505.
28. Постанова Кабінету Міністрів України «Про невідкладні заходи щодо виконання Комплексної державної програми енергозбереження України». Від 27.06.2000 р. №1040
29. Gustafsson, F. (2020). Particle filter theory and practice with positioning applications. *IEEE. Aerospace and Electronic Systems Magazine*, 25(7), 53-82.
30. Little, J. D. C. (2023). Models and Managers: The Concept of a Decision Calculus. *Management Science*, 16(8), 10-26.
31. Power, D. J. (2023). A Brief History of Decision Support Systems. <http://dssresources.com/history/dsshhistory.html>
32. Arulampalam, S., Maskell, S., Gordon, N., & Clapp, T. (2012). A Tutorial on Particle Filters for on-line Non-linear Non-Gaussian Bayesian Tracking. *IEEE Trans. Signal Processing*, 50, 174-188.
33. Marcela, C. (2018). Investment projects: general presentation, definition, classification, characteristics the stages. *The Annals of The «Ctefan cel Mare» University Suceava. Fascicle of The Faculty of Economics and Public Administration*, 1.
34. Yih, J. (2023). Stages of Investing. *Retire Happy*.
35. Levy, D. (2023). 5 Early-Stage Investments You Need to Make.
36. Cassol, F. (2016). *Approcci e strumenti per la valutazione delle aziende high-tech: un'analisi empirica delle IPO Italiane* (40 p.). Padova.
37. Lundvall, B-A. (2017). Innovation System Research and Policy Where it came from and where it might go. Paper presented at CAS Seminar. Oslo.

http://www.globelicsacademy.org/2011_pdf/Lund-vall_%28post%20scriptum%29.pdf

Додаток А

В.о. декана економіко-гуманітарного факультету
Катранжи Л.Л.

Студента групи МЕН-20

Кіпко М.
(П.І.Б.)

Спеціальності 073 Менеджмент

З А Я В А

Прошу затвердити тему дипломної роботи

Удосконалення методів оцінювання ефективності

інвестиційних проектів на підприємстві

і призначити науковим керівником д.е.н., проф. Попову О.Ю.

Дата _____ Підпис _____

Згода наукового керівника

дипломної роботи _____
(підпис, дата) (П.І.Б.)

Висновок кафедри

_____ Тему дипломної роботи затвердити. Наказ № 160 _____

від „25” 04 2024 р. _____

Завідувач кафедри _____
(підпис, дата) (П.І.Б.)

Ольга ПОПОВА

Додаток Б

Перелік зауважень щодо оформлення роботи

Означення документа	Документ	Умовна відмітка	Зміст зауваження

Дата_____ Підпис_____